

แนวทางพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อความสุขในโรงเรียน The Participatory Management Approach Affecting School Happiness

พระมหาวิไลศักดิ์ ปญฺญาวโร,ดร.¹, กระเศียร อาคารสุวรรณ², ชัชวาล จารย์คุณ³

Phramaha Wilaisak Hong Sri, Dr.¹, Krasien Akarasuwan², Chatchawan Jarnkool³

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Author for Correspondence: Email: Vilisak.p@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมและความสุขในโรงเรียน 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมและความสุขในโรงเรียน 3) นำเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อความสุขในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสังกัดโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยของสำนักความปลอดภัยแรงงาน กรมสวัสดิการและสุขภาพแรงงาน จำนวน 376 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อความสุขในโรงเรียน ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .97 ผลวิจัยพบว่า ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมและความสุขในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้ง ตัวแปรหลักและองค์ประกอบ ส่วนลักษณะและทิศทางความสัมพันธ์พบว่ามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อความสุขในโรงเรียน ได้แก่ การติดตามผลปฏิบัติงาน การสื่อสารแบบเปิด และความผูกพันต่อภาระงาน โดยปัจจัยทั้งสามมีอิทธิพลร่วมกันต่อความสุขในโรงเรียนได้ร้อยละ 71.9 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่องค์ประกอบด้านการกระจายอำนาจ การตัดสินใจอย่างเป็นอิสระและการสนับสนุนทรัพยากร ยังคงเป็นปัจจัยที่ต้องกำหนดแนวทางเพื่อการพัฒนาเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม

คำสำคัญ: การบริหาร, การมีส่วนร่วม, ความสุขในโรงเรียน

Received: 03/04/62, **Revised:** 14/04/62, **Accepted:** 20/04/62

Abstract

This research article aims to : 1) study the level of participatory management and school happiness, 2) to analyze the relationship between participatory management and school happiness, and 3) to present guidelines for participatory management development that affects happiness in school. Sample groups were Executives and teachers in schools that passed the safety and health assessment criteria Of the Bureau of Labor Safety Department of Health and Welfare. The Tools used in the research are Questionnaire with the confidence value of the whole questionnaire equal to 0.97. It was found that there was a positive relationship in the same direction with statistical significance 01. Performance tracking, Open communication and commitment to workload have influenced the happiness in the school, 71.9 percent with the significant level of statistic.05. While the decentralization and resource support require more guidelines for development than ever before.

Keywords: Administration, Participatory, School Happiness

บทนำ

การจัดการศึกษาส่งผลกระทบต่อปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยี โดยเฉพาะการเผชิญหน้ากับวิกฤติความยากจนเรื้อรัง การเผชิญชะตาชีวิตของสมาชิกในชุมชนด้านการดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความลำบาก และมีคุณภาพชีวิตต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานสากล ทั้งที่ในสังคมมีการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยคล้ายสภาพการจัดการศึกษาทั่วไปในประชาคมโลก หากแต่ยังคงมีบางประเด็นที่เป็นสาเหตุแห่งความล้มเหลวเกี่ยวกับการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ทัดเทียมกับความเจริญของกระแสโลกที่ต้องการทั้งทรัพยากรมนุษย์ที่ดีมีคุณภาพและสภาพแวดล้อมองค์กรที่เสริมพลังความสามารถของคนงานให้ทุ่มเทกำลังปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ดังนั้นการจัดการศึกษามีสภาพเช่นเดียวกับองค์กรประเภทอื่นคือมุ่งพัฒนาความสำเร็จขององค์กร โดยเฉพาะด้านผลลัพธ์จากการจัดการศึกษาที่จำเป็นต้องอาศัยทั้งพฤติกรรมผู้นำอันพึงประสงค์ที่ส่งผลต่อการทุ่มเทความสามารถ การทำงานหนักของครูเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (Goksoy, 2014 : 171)

การจัดการศึกษาในปัจจุบันตั้งอยู่บนความคาดหวังของสังคมด้านการพัฒนากำลังคนให้เป็นทรัพยากรที่ดีของประเทศ หากแต่ในสภาพที่เป็นจริงปรากฏชัดเจนถึงความอ่อนด้อยด้านวัฒนธรรมคุณภาพในโรงเรียน อันเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลให้ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หลักในโรงเรียนมีความสำคัญตาม

ตำแหน่งเท่านั้น เนื่องจากการแข่งขันทางเศรษฐกิจ และการแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาดในวงการจัดการศึกษาเลยข้อบกพร่องด้านการบริหารโรงเรียนที่เน้นความสำคัญของผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการสอน ซึ่งส่งผลให้ครูมีอายุเฉลี่ย 60 ต้องการเกษียณอายุทำงานก่อนกำหนด ครูร้อยละ 70 กำลังเผชิญปัญหาหนี้สิน ครูร้อยละ 48 ต้องการเปลี่ยนงานใหม่ และครูร้อยละ 55 รู้สึกเบื่อหน่ายต่อพฤติกรรม การขาดความรับผิดชอบของนักเรียน อธิคุณ สันธนาปัญญาและคณะ (2557 : 22) ชี้ได้ชัดเจนถึงสภาพปัจจุบันด้านการจัดการศึกษานั้นจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวนโยบายการจัดการศึกษาในโรงเรียนควบคู่ไปพร้อมกันระหว่างการสร้างวัฒนธรรมความสุขในโรงเรียนและคุณภาพการจัดการศึกษา เนื่องจากเชื่อว่านักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข มีนิสัยรักการเรียนรู้ได้เป็นผลมาจากการได้เรียนจากครูที่มีความสุขในการประกอบอาชีพครู ครูที่ทุ่มเทพลังความสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุดังกล่าวนี้นการเปลี่ยนแนวนโยบายบริหารสถานศึกษาที่เน้นการสร้างความสุขในโรงเรียนกลายเป็นเครื่องเสริมพลังอำนาจ และลดอัตราการสูญเสียจากการจัดการศึกษาพร้อมไปในขณะเดียวกัน การสร้างโรงเรียนให้เป็นองค์กรที่มีความสุขอันเป็นสุดยอดปรารถนาของมนุษย์ ที่ต่างดิ้นรนให้ตนเองได้รับความสุขทั้งจากการสนองตอบด้านวัตถุและจิตใจไปตามกำลังความสามารถมีผลเชิงสังคมจิตวิทยาในทุกองค์กร โดยเฉพาะองค์กรประเภทที่เป็นสถานศึกษา เนื่องจากมีภาระรับผิดชอบด้านการผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณค่าตามความต้องการของประชาคมโลก ความสุขในที่ทำงานเท่ากับการประเมินระดับคุณภาพชีวิตของครูในขณะที่ทำงานในโรงเรียนอันเกี่ยวข้องกับอัตราค่าตอบแทน การพัฒนาวิชาชีพ การสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน การตัดสินใจ และความรู้สึกถึงความปลอดภัยจากการทำงานในโรงเรียน (Toulabi et al 2013 : 692)

นอกจากนี้แล้วความสุขในโรงเรียนที่ครูได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนยังมีผลต่อความก้าวหน้าในวิชาชีพความเป็นครูอันเป็นตัวแปรอิทธิพลต่อผลการจัดการศึกษาในยุคสมัยแห่งการแข่งขัน เนื่องจากผลการจัดการศึกษากลายเป็นตัวเปรียบเทียบสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งด้านการพัฒนาสังคม การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาการเมือง รวมไปถึงการพัฒนาเทคโนโลยี ด้วยสาเหตุดังกล่าวนี้นความสัมพันธ์เชิงอิทธิพลระหว่างภาวะผู้นำโรงเรียนที่มีผลต่อการสร้างความสุขในโรงเรียนย่อมมีผลกระทบต่อไปถึงคุณภาพการจัดการศึกษา Abdullah & Ling (2016 : 81) สรุปไว้ชัดเจนถึงความสัมพันธ์เชิงอิทธิพลระหว่างภาวะผู้นำโรงเรียนและวัฒนธรรมการสร้างความสุขในโรงเรียนว่าเป็นปัจจัยอิทธิพลที่มีผลต่อระดับผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาการของโรงเรียน โดยกล่าวว่าระบบการจัดการศึกษานั้นเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพความต้องการของกระแสโลก ที่ต้องการผลิตบัณฑิตการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ (Creative) มีคุณภาพ (Quality) และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อประชาคมโลกได้ ทั้งนี้จากสภาพผลผลิตที่ประชาคมโลกต้องการจำเป็นต้องอาศัยแรงผลักดันจากปัจจัยด้านภาวะผู้นำในการสนับสนุนให้ครูเพิ่มผลผลิตทางการศึกษา (Productivity) อันเป็นผลปฏิบัติงาน (Performance) ที่เกิดจากแรงจูงใจ (Motivation) ของครูในการทุ่มเทพลัง

อย่างเต็มกำลังความสามารถเข้าร่วมจัดการศึกษากับผู้บริหารโรงเรียน เพราะฉะนั้นสภาพการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาอย่างเต็มพลังจากครูทั้งโรงเรียน (Gamage & San Antonio, 2006 : 2)

ความสูญเสียจากการจัดการศึกษาในโรงเรียนทุกระดับและทุกประเภทยังคงเป็นข้อมูลที่สังคมต้องให้ความสนใจใส่เท่าเทียมกับการเร่งรัดผลการพัฒนาการจัดการศึกษา เนื่องจากอัตราการสูญเสียจากการจัดการศึกษาทั้งครูและนักเรียนมีผลกระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรที่ประชาคมโลกเชื่อว่ามีผลต่อการได้เปรียบและเสียเปรียบในระดับประเทศเมื่อนำมาใช้เปรียบเทียบด้านศักยภาพการแข่งขันทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะด้านคุณภาพการจัดการศึกษาระดับโรงเรียน Shagholi et al (2011 : 251) สรุปแนวคิดที่เชื่อมั่นว่าการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจระหว่างผู้บริหารและครูช่วยให้ประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนเป็นกลยุทธ์ที่ประสานพลังความเชื่อมั่นศรัทธา และการกระจายอำนาจของผู้บริหารโรงเรียนไปยังครูที่ปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน เพราะฉะนั้นพิจารณาได้แน่ชัดว่าทั้งภาวะผู้นำและแนวทางการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมสามารถนำมาใช้ในกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ หากแต่ต้องส่งผลกระทบผ่านการสร้างความสุขในโรงเรียนซึ่งยังคงมีสภาพในปัจจุบันไม่ชัดเจน ประเด็นสำคัญอยู่ที่สภาพปัจจุบันด้านการจัดการศึกษาในแต่ละสังคมยังประสบปัญหาความยุ่งยากและไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายทั้งในระดับชาติและนานาชาติ (เจือจันทร์ จงสถิตย์อยู่, 2557 : 34)

ดังนั้นการจัดการศึกษาที่ละเลยการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาจากทรัพยากรภายในโรงเรียนที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยพยายามผลักดันอัตราการใช้งานจากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเต็มกำลังความสามารถและถูกต้องตามความจริงย่อมส่งผลให้การจัดการศึกษาในโรงเรียนดังกล่าวนี้มีคุณภาพการศึกษาจากประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างแท้จริง การสร้างความสุขในโรงเรียนถือเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาเชิงลึก

การจัดการศึกษามีหน้าที่พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลังของแผ่นดิน พลังที่มีชีวิต มีความรู้สึกนึกคิด และความปรารถนาจะครอบครองความสุขมากที่สุดในการดำรงชีวิตภายในโรงเรียน สถาพร พุทธิมงคล (2558 : 61) กล่าวถึงปัจจัยอิทธิพลต่อการสร้างความสุขในโรงเรียนมีความเกี่ยวข้องปัจจัยส่วนบุคคล และผู้บริหารโรงเรียน โดยเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวกับผู้บริหารทั้งการประกาศวิสัยทัศน์การจัดการศึกษาที่ชัดเจน และการรับรู้ต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนจากครู เนื่องจากปัจจัยทั้งสองประเภทมีผลต่อระดับความสุขของครูที่ได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่จัดการเรียนการสอน หน้าที่สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษาทุกระดับของประเทศ ดังนั้นหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรครูอย่างเต็มกำลังความสามารถบวกกับการเร่งประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้ทัดเทียมกับประชาคมโลกมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญ

เพราะฉะนั้นการขาดความสุขจากการทำงานในโรงเรียนย่อมเป็นเหตุให้ความสำเร็จจากการจัดการศึกษาไม่บรรลุผล ส่วนในทางตรงข้ามครูที่ได้รับความสุขในโรงเรียนย่อมส่งผลให้ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเพิ่มสูงขึ้น หากแต่ผู้บริหารโรงเรียนต้องเปลี่ยนแปลงนโยบายและกลยุทธ์บริหารอันตั้งอยู่บนพื้นฐานการสร้างความสุขในโรงเรียนที่มีความหมายเดียวกันกับคุณภาพชีวิตและความพึงพอใจในชีวิตตามหลักธรรมชาติของมนุษย์ทุกคน โรงเรียนที่ปราศจากความสุขไม่สามารถผลิตและพัฒนาผลการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Chi et al, 2014 : 118)

แต่อย่างไรก็ตามหลักการสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแม้ต่างระดับ หรือประเภทก็ตาม ยังคงอยู่ที่ประเด็นการผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสามารถด้านการแข่งขันทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีระดับนานาชาติ หากแต่การให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาระหว่างครูและผู้บริหารโรงเรียนยังคงอยู่ในสภาพด้อยพัฒนา โดยเฉพาะความอ่อนด้อยต่อการดูแลเอาใจใส่ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตครู ปัญหาหนี้สิน ปัญหาสุขภาพ ตลอดจนปัญหาลักษณะนิสัยที่ไม่เหมาะสมต่อสภาพความเป็นครู สังคมยังเผชิญหน้ากับปัญหาคุณภาพครูที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการพัฒนานักเรียน ประเด็นสำคัญอยู่ที่ความไม่สอดคล้องตรงกันระหว่างแนวคิดและทฤษฎีการจัดการศึกษาและการนำไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ โดยจะเล็งเห็นได้ชัดเกี่ยวกับความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะการคิด ทักษะการตัดสินใจ ค่านิยม ตลอดจนความรู้สึกดีงามของมนุษย์ หากแต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่าผลผลิตจากการจัดการศึกษาเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาทุจริต ปัญหาประพฤติมิชอบ ขาดศีลธรรม และยังคงร่วมกันสร้างความเหลื่อมล้ำทางสังคม รวมถึงเศรษฐกิจของประเทศ (พสุธา เครือแสง, 2558 : 47)

ดังนั้นหลักการสำคัญสำหรับงานวิจัยนี้มุ่งพิสูจน์เกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาและลดอัตราการสูญเสียจากการจัดการศึกษาในโรงเรียนผ่านการสร้างความสุขในโรงเรียนได้รับจากภาวะผู้นำการบริหารแบบมีส่วนร่วมซึ่งเป็นกลยุทธ์บริหารที่เน้นคุณค่าและความสำคัญของมนุษย์ตามศักยภาพ การสร้างความสุขในโรงเรียนคือธรรมชาติของทุกชีวิตที่อาศัยอยู่ในโรงเรียน (Goksoy, 2014 : 173) โดยมุ่งนำแนวคิดที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติจนบรรลุผลการจัดการศึกษาอันพึงประสงค์มาใช้เป็นเครื่องมือ กลยุทธ์การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมมีผลให้ครูรู้สึกถึงคุณค่า และความสำคัญของตนต่อการผลิต พัฒนานักเรียนออกไปสู่โลกแห่งความเป็นจริงอย่างท้าทาย ความต้องการพลังความสามารถระดับสูงมากจากความเป็นครูย่อมต้องการความเอาใจใส่จากผู้บริหารโรงเรียนมากกว่าเดิมที่เคยเป็นอยู่ โดยเฉพาะการเอาใจใส่ต่อคุณภาพชีวิตเพื่อดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาโรงเรียนอย่างยั่งยืน ความสำเร็จเชิงวัดคุณิยมนั้นเป็นผลจากการพัฒนาคุณค่าด้านจิตใจ ทั้งนี้ครูถูกตีความหมายเกี่ยวกับคำว่าครูคือผู้ที่ต้องเสียสละ อดทน และอุทิศตนเพื่อประโยชน์ของนักเรียน ครูมีหน้าที่อุทิศตนเพื่อพัฒนาสติปัญญาสำหรับนำไปใช้พัฒนานักเรียนด้วยจิตที่เมตตา (พิณสุตา สิริธรรังศรี, 2557 : 87)

ดังนั้นปัญหาสำคัญที่มุ่งศึกษามีได้เพียงค้นหาประสิทธิภาพภาวะผู้นำเพียงเท่านั้น หากแต่มุ่งทำความเข้าใจต่อแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมที่ส่งเสริมความสุขในโรงเรียน ซึ่งเชื่อมั่นว่าเป็นตัวแปรสำคัญสามารถผลักดันความสำเร็จของการจัดการศึกษาไทยบนเวทีระดับโลกได้ การสร้างความสุขได้ในทุกองค์กรหากแต่ต้องอาศัยปัจจัยบริหารเข้ามาดำเนินการ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมของสมาชิกในองค์กร (กำพลสิริ พุทธิรักษา และคณะ, 2559 : 197)

วัตถุประสงค์ของวิจัย

- 1.1 เพื่อศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วม และความสุขในโรงเรียน
- 1.2 เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมและมีความสุขในโรงเรียน
- 1.3 เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อความสุขในโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหาร และครูสังกัดโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยของสำนักความปลอดภัยแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จำนวน 254 โรงเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูล รวมจำนวน 6,324 คน สำหรับนำมากำหนดขนาดตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (ยามาเน) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Taro Yamane, 1973 : 727) ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 376 คน

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามในลักษณะมาตรวัดระดับความคิดเห็นจำนวน 5 ระดับ ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .97 เพราะฉะนั้นแบบสอบถามงานวิจัยนี้มีความเชื่อมั่นตามเกณฑ์และวิธีการออกแบบเครื่องมือวิจัยสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลไปดำเนินการวิเคราะห์และแปลผลได้ตามหลักการวิจัย (ประสพชัย พสุนนท์, 2557 : 144)

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collections)** ผู้วิจัย จัดเก็บข้อมูลงานวิจัยนี้เลือกใช้วิธีจัดส่งแบบสอบถามไปรษณีย์ตามจำนวนตัวอย่างที่กำหนด เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อสรุปผลการได้รับแบบสอบถามกลับคืน

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)** ข้อมูลที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างตามความน่าจะเป็น (Probability Random Sampling) จากทุกหน่วยประชากร (Population Unit) ความเป็นอิสระต่อกัน (Independency) ใช้เทคนิคสถิติการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple-Regression Analysis: MRA) ซึ่งสามารถทดสอบความเป็นอิสระต่อกันของตัวแปรเหตุเพื่อป้องกันปัญหาอันเกิดจากความสัมพันธ์ตัวแปรเดียวกัน (Multicollinearity) ที่มีค่า r ต่ำกว่า .80 ทั้งนี้ใช้เทคนิคทดสอบความ

เป็นอิสระต่อกันของตัวแปรตามเทคนิค Durbin-Watson ที่กำหนดเกณฑ์ระหว่าง 1.5 ถึง 2.5 ถือว่าตัวแปรอิสระต่อกัน (ยุทธ ไถยวรรณ, 2556 : 75) การทดสอบการแจกแจงแบบปกติ (Normal Distribution test) ข้อมูลที่ได้จากการสุ่มแบบต่อเนื่องนี้มีลักษณะเท่ากันทั้งสองด้านเมื่อนำไปสร้างเป็นรูปโค้ง เรียกเส้นโค้งปกติ รวมถึงมีค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน และค่าฐานนิยมเท่ากัน ความเท่ากันของพื้นที่ใต้โค้งทั้งสองด้าน ด้านซ้ายและด้านขวาแสดงถึงลักษณะการกระจายตัวของข้อมูลแบบปกติที่สามารถอ้างผลการวิจัยได้ตามหลักการ การทดสอบความแปรปรวนเท่ากัน (Homogeneity test) เลือกใช้เทคนิคการทดสอบแบบ Barlett's test หรือ Levene's test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสถิติ ANOVA หรือ MANOVA การใช้สถิติ (Using Statistics) ผู้วิจัยได้ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation; SD) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple-Regression Analysis: MRA) (สุวิธาน มนแพวงศานนท์, 2546 : 128)

สรุปผลวิจัย (Research Conclusion)

งานวิจัยนี้มุ่งทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อความสุขในโรงเรียน โดยใช้วิธีสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร และครูในโรงเรียนจำนวน 376 คนมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งสามารถสรุปผลวิจัยได้ดังนี้

1) สภาพทั่วไป หรือสภาพการณ์ทั่วไปเกี่ยวกับตัวแปรหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม และความสุขในโรงเรียน ผลวิจัยสรุปว่า

การบริหารแบบมีส่วนร่วมและองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยการบริหารแบบมีส่วนร่วม $\bar{x} = 4.23$ (SD. 58) ในขณะที่องค์ประกอบด้านการสื่อสารแบบเปิดมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.27$ (SD. 58) ทั้งนี้มีองค์ประกอบด้านการสนับสนุนทรัพยากรมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด $\bar{x} = 4.16$ (SD. 73)

ความสุขในโรงเรียนและองค์ประกอบทั้งสามด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยความสุขในโรงเรียน $\bar{x} = 4.33$ (SD. 54) และมีค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ลักษณะความเป็นครู มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.44$ (SD. 58) ความสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.41$ (SD. 58) และสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิต มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.14$ (SD. 76)

2) ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรวิจัย ผลวิจัยได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมและมีความสุขในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันอยู่ในระดับมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 โดยมีค่าความสัมพันธ์ $r = .827$

ดังนั้นตัวแปรหลักภาวะผู้นำ การบริหารแบบมีส่วนร่วมและมีความสุขในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์และตัวแปรผล

	De	Dm	Op	Rs	Com	Ev	Tc	Re	Fa	SH
De	1	.78**	.78**	.82**	.78**	.77**	.56**	.64**	.69**	.73**
Dm		1	.74**	.80**	.76**	.74**	.50**	.61**	.64**	.68**
Op			1	.78**	.78**	.79**	.65**	.68**	.68**	.78**
Rs				1	.81**	.78**	.52**	.62**	.72**	.72**
Com					1	.81**	.61**	.71**	.67**	.77**
Ev						1	.67**	.73**	.69**	.80**
Tc							1	.76**	.49**	.84**
Re								1	.64**	.91**
Fa									1	.84**
SH										1

**P< .01

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรองค์ประกอบจำนวน 9 ตัวแปร โดยแบ่งเป็นตัวแปรองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมจำนวน 6 ตัวแปร ประกอบด้วยตัวแปรด้านการกระจายอำนาจ (De) การตัดสินใจอย่างเป็นอิสระ (Dm) การสื่อสารแบบเปิด (Op) การสนับสนุนทรัพยากร (Rs) ความผูกพันต่อภาระงาน (Com) การตรวจสอบผลปฏิบัติงาน (Ev) และตัวแปรองค์ประกอบความสุขในโรงเรียนจำนวน 3 ตัวแปร ประกอบด้วยตัวแปรคุณลักษณะความเป็นครู (Tc) ความสัมพันธ์ (Re) และสิ่งอำนวยความสะดวก (Fa) โดยทั้ง 9 ตัวแปรมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 โดยมีค่าความสัมพันธ์ r ระหว่าง .50 ถึง .82

การบริหารแบบมีส่วนร่วมและความสุขในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 โดยมีค่าความสัมพันธ์ r = .82 นอกจากนั้นแล้วยังพบเพิ่มเติมอีกถึงระดับและลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรองค์ประกอบทั้งสองกลุ่มนั้นมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางถึงมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบกระจายอำนาจ และการสนับสนุนทรัพยากร มีคะแนนความสัมพันธ์มากที่สุด โดยมีค่า r = .82 ในขณะที่ค่าความสัมพันธ์ระหว่าง การตัดสินใจอย่างเป็นอิสระ และองค์ประกอบ การสื่อสารแบบเปิด และการตรวจสอบผลปฏิบัติงาน มีคะแนนความสัมพันธ์ต่ำสุด โดยมีค่า r = .74

ทั้งสองคู่ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาระดับความสัมพันธ์ภายในกลุ่มองค์ประกอบความสุขในโรงเรียนพบว่ามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางถึงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะความเป็นครู และสิ่งอำนวยความสะดวกมีคะแนนความสัมพันธ์ต่ำสุดเท่ากับ .49

ดังนั้นสรุปได้ว่าตัวแปรการบริหารแบบมีส่วนร่วม และองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันเชิงบวก ต่อความสุขในโรงเรียนและองค์ประกอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

3) จากผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า มีแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อความสุขในโรงเรียนนั้น ประกอบด้วยปัจจัยด้านการตรวจติดตามผลปฏิบัติงาน การสื่อสารแบบเปิด และความรู้สึกผูกพันต่อภาระงานที่ได้รับมอบหมาย โดยที่ปัจจัยอิทธิพลดังกล่าวนี้มีผลร่วมกับความรู้สึกเชื่อมั่นศรัทธาต่อผู้นำโรงเรียน ความสำนึกรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ในการรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาของผู้บริหารและครูในโรงเรียน ไปจนถึงการเปิดโอกาสและการแลกเปลี่ยนความรู้สำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาตนเองและโรงเรียนให้มีศักยภาพเพียงพอต่อการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพได้ ปัจจัยอิทธิพลดังกล่าวนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรการตรวจสอบผลปฏิบัติงาน การสื่อสารแบบเปิด และความรู้สึกผูกพันต่อภาระงาน นอกนั้นเป็นตัวแปรที่ไม่สามารถนำเข้าสู่สมการพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

อย่างไรก็ตามตัวแปรพยากรณ์ทั้งสามตัวแปรสามารถอธิบายร่วมกันต่อตัวแปรความสุขในโรงเรียนได้ร้อยละ 71.9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยมีค่าทดสอบ $F = 317.013$ มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานร้อยละ 29.0 ในขณะที่มีค่า Durbin-Watson ต่ำกว่า 2.5 โดยมีค่า $t = 1.959$ ถือว่าตัวแปรพยากรณ์มีความเป็นอิสระต่อกัน โดยปราศจากภาวะร่วมเชิงพหุ (Multi-Collinearity) เพราะฉะนั้นตัวแปรการตรวจสอบผลปฏิบัติงาน การสื่อสารแบบเปิดและความผูกพันต่อภาระงานเป็นตัวแปรพยากรณ์ความสุขในโรงเรียนได้ร้อยละ 71.9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ข้อค้นพบสำคัญของงานวิจัยนี้ คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อความสุขในโรงเรียนนั้นมีปัจจัยอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมประกอบด้วย การติดตามผลปฏิบัติงาน การสื่อสารแบบเปิด และความรู้สึกผูกพันต่อภาระงาน แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาปัจจัยด้านการกระจายอำนาจ การตัดสินใจอย่างมีอิสระ และการสนับสนุนทรัพยากรสามารถส่งผลต่อความสุขในโรงเรียนได้เช่นเดียวกัน หากแต่ต้องมีสัดส่วนการพัฒนาที่ดีขึ้นกว่าเดิม

แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจัยอิทธิพลที่ส่งเสริมความสุขในโรงเรียนได้ค่อนข้างสมบูรณ์ประกอบด้วย ปัจจัยอิทธิพลของตัวแปรการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการตรวจสอบผลปฏิบัติงาน การสื่อสารแบบเปิด และความรู้สึกผูกพันต่อภาระงาน ต่อความสุขในโรงเรียนด้าน คุณลักษณะความเป็นครู ความ

สัมพันธทางสังคม และสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิต ภูริชญา ยิ้มแย้ม และคณะ (2556 : 9) ค้นพบรูปแบบการพัฒนาความสุขจากการทำงานในโรงเรียนของครูว่าเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านการบริหารภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน วัฒนธรรมโรงเรียน การบริหารงานบุคคล และการส่งเสริมบรรยากาศภายในโรงเรียน โดยที่ปัจจัยดังกล่าวนี้มีอิทธิพลพยากรณ์ต่อความสุขในโรงเรียนที่ครูได้รับร้อยละ 70.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยเฉพาะปัจจัยด้านการบริหาร และการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนตั้งแต่ปัจจัยด้านผู้บริหาร ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การสื่อสาร ลักษณะความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนบรรยากาศการทำงานร่วมกัน ทั้งนี้มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม หากแต่ปัจจัยที่ส่งผลกระทบโดยตรงและมีอิทธิพลต่อความสุขจากการทำงานของครูในโรงเรียนในระดับที่มากกว่าคือ ปัจจัยด้านความสมบูรณ์ของสุขภาพร่างกาย ความรู้สึกรอบอุนภายในจิตใจ ความเข้มแข็ง และความเชื่อมั่นต่อตนเองส่งผลให้ครูรู้สึกพึงพอใจ และมีความสุขจากการทำงานในโรงเรียน ในขณะที่อัสมา ชื่นบุญ และคณะ (2559 : 81) ค้นพบว่าอิทธิพลที่ผลกระทบสูงต่อระดับความสุขที่ได้รับจากการทำงานนั้นเป็นปัจจัยภายในของบุคคลโดยเฉพาะอารมณ์และความรู้สึกที่มีผลต่อการประเมินคุณค่าของสภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์ทางสังคม ตลอดจนประสิทธิภาพการบริหาร การประเมินตัดสินระดับคุณค่าต่อผลกระทบจากปัจจัยภายในทั้งในด้านพึงพอใจ และไม่พึงพอใจส่งผลกระทบต่อความสุขจากการทำงาน ในขณะที่ปัจจัยภายนอกโดยเฉพาะรายได้ สภาพแวดล้อม ลักษณะงาน ผลปฏิบัติงานไปจนถึงความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานมีอิทธิพลอยู่ในระดับปานกลางต่อความสุขจากการทำงานของบุคลากรในองค์กร เพราะฉะนั้นอิทธิพลจากปัจจัยภายในและภายนอกส่งผลกระทบต่อระดับความสุขในโรงเรียนที่ครูได้รับจากการทำงานในระดับที่ต่างกัน เนื่องจากปัจจัยภายในถูกนำไปประเมินปัจจัยภายนอกแล้วส่งผลกระทบต่อระดับความสุขในโรงเรียนที่ครูได้รับแนวทางการพัฒนาเริ่มต้นจากตัวแปรอิทธิพลด้านภาวะผู้นำซึ่งมีองค์ประกอบรากฐานประกอบด้วยสำนึกรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นศรัทธา การเปิดโอกาส รวมถึงการเรียนรู้และพัฒนา โดยตัวแปรอิทธิพลทั้งสี่ด้านมีผลกระทบต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยตรงแล้วส่งผลต่อไปยังตัวแปรความสุขในโรงเรียน ภูริชญา เพ็ชรนอก (2558 : 38) พบว่าตัวแปรภาวะผู้นำส่งผลโดยตรงต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมซึ่งเป็นปัจจัยเหตุต่อเนื่องไปยังความรู้สึกพึงพอใจในการประกอบอาชีพครู โดยอธิบายว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามแนวทฤษฎีที่ประกอบด้วยมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ ดำเนินการ ประเมินผล และแบ่งปันผลประโยชน์นั้นเป็นผลมาจากภาวะผู้นำเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการบริหารโรงเรียน มีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผนด้านการพัฒนาหลักสูตร ร่วมวางแผนพัฒนาผลสัมฤทธิ์นักเรียน รวมไปถึงร่วมดำเนินกิจกรรมจัดการคุณภาพโรงเรียนอันเป็นตัวชี้วัดเกี่ยวกับประสิทธิผลโรงเรียน นอกจากนั้นแล้วผลวิจัยชี้ชัดเจนว่าตัวแปรภาวะผู้นำโรงเรียนโดยเน้นการเปิดโอกาสนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีผลกระทบต่อไปถึงความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตครูอันเป็นผลของความสุขในโรงเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 เพราะฉะนั้นภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางตรงต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ร่วมและมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสุขจากการทำงานในโรงเรียนของครู กันธิมา ชัยอุดม และภารดี อนันต์นาวิ (2557 : 23) พบว่าความสุขในโรงเรียนคือรากฐานของชีวิตครู และเป็นความสมบูรณ์มากที่สุดของครูที่ผลักดันให้ครูได้เรียนรู้ (Learning) ปรับตัว (Adjustment) และออกแบบวิถีชีวิตอย่างเป็นอิสระ (Life-Autonomy Design) ดังนั้นอิทธิพลจากปัจจัยภายในมีผลกระทบต่อระดับความสุขในโรงเรียนมากกว่าปัจจัยภายนอก โดยเฉพาะความรู้สึกรักพึงพอใจในชีวิตส่วนตัวและชีวิตการทำงานในลักษณะที่สมดุลกันมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

- 1) ควรมีการศึกษาข้อมูลจากทุกกลุ่มตัวอย่าง โดยเน้นนำผลมาเปรียบเทียบเพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีความสุขในโรงเรียน
- 2) ควรศึกษารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีความสุขในโรงเรียนต้นแบบ 3 ถึง 5 โรงเรียนแล้วนำมาพัฒนารูปแบบใหม่ก่อนนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียน แล้วนำไปศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์จากกลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาทุกประเภทเพื่อวิเคราะห์ผล และเปรียบเทียบข้อมูล
- 3) ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเจาะลึกในประเด็นอิทธิพลที่มีผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีความสุขในโรงเรียนแล้วนำมาอภิปรายผล อธิบายปรากฏการณ์วิจัยตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่ประสบปัญหาการบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีความสุขในโรงเรียน

บรรณานุกรม

- กัญญา เพ็ชรนอก. (2558). การบริหารแบบมีส่วนร่วมและภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2, **วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร**, ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม-มิถุนายน 2558, หน้า 30-44.
- กันธิมา ชัยอุดม และภารดี อนันต์นาวิ.(2557). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต3, **วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม**, ปีที่10 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน กรกฎาคม-ธันวาคม 2557 หน้า 23
- กำพลสิริ พุทธรักษา อำนวย ปาอ้าย และทวีศิลป์ กุลนาคดล.(2559). รูปแบบสมรรถนะผู้นำองค์กรแห่งความสุขภาคเอกชน, **วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม-เมษายน

2559 :หน้า 197-210

เจือจันทร์ จงสถิตอยู่.(2557). การจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ในพื้นที่ด้วยพลัง
เครือข่าย, **วารสารการศึกษาไทย**,ปีที่ 11 ฉบับที่ 116 เดือน สิงหาคม 2557, หน้า 33-11

ประสพชัย พสุนนท์.(2557). ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณ, **วารสารปาริชาติ**
มหาวิทยาลัยทักษิณ, ปีที่ 27 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน เมษายน-กันยายน 2557 หน้า 144

พินสุดา สิริธรรังศรี. (2557). **การศึกษารากฐาน การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: แนวคิดสู่การ
ปฏิบัติ**, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

พฤกษา เครือแสง.(2558). คุณภาพการศึกษาไทยกับมาตรฐานการบริการสาธารณะของรัฐ,**วารสาร
นักบริหาร**, ปีที่ 35 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน กรกฎาคม-ธันวาคม 2558, หน้า 46-60

ภูริชญา ยิ้มแย้ม สฎายุ อีระวนิชตระกูล คุณวุฒิ คนฉลาด รุ่งเจนจิต และสมโภชน์ อเนกสุข.(2556).
โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนเทศบาล สังกัด
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, **วารสารการบริหารการศึกษา มศว** ปีที่10 ฉบับที่ 19 ประจำ
เดือน กรกฎาคม 2556, หน้า 1-13.

ยุทธ ไถยารณ. (2556). **การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้วย AMOS**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

สถาพร พงษ์พิบูล.(2558). ปัจจัยพหุระดับที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของครูโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออก, **วารสาร
วิชาการศรีปทุม ชลบุรี**, ปีที่ 11 ฉบับที่ 4 ประจำเดือน เมษายน-มิถุนายน 2558, หน้า 60-70

สุวิธาน มนแพวงสานนท์. (2546). **วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS for Windows**. กรุงเทพฯ:
ซีเอ็ดยูเคชั่น.

อัชฌา ชื่นบุญ, รุ่งฤดี โลหวิวัฒน์ ศราวุธ, มิ่งสูงเนิน จิราภรณ์, โภชกปรีภรณ์ และสุนทร ช่องชนิล.
(2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรในโรงพยาบาลเซนต์เมรี่, **วาร
สารปัญญาภิวัฒน์**, ปีที่ 4 ฉบับพิเศษ ประจำเดือนพฤษภาคม 2559, หน้า 73-85.

อริคุณ สินธนาปัญญา อภิธีร์ ทรงบัณฑิตย์ ราชนัย บุญธิมา และวีระ สุภากิจ. (2557). การสร้างความ
สุขในสถานศึกษา, **วารสารสุทธิปริทัศน์**, ปีที่ 28 ฉบับที่ 88 ประจำเดือน ตุลาคม-ธันวาคม
2557, หน้า 15-32.

Abdullah, A.G.K., & Ling, Y-L.(2016). Understanding workplace happiness in schools:
the relationship between workplace happiness, teacher's sense of efficacy,
affective commitment and innovation behavior, *Academic of Social Science
Journal* Volume 1 Issue 4 2016, p. 80-83

- Chi, H., Yeh, H., & Wu, S.F. (2014). How well-being mediates the relationship between social support and teaching effectiveness, *Journal of Education and Learning*, Volume 3 Issue 4 2014, p. 117-130
- Gamage, D.m& San Antonio, D.,(2006). Effective participatory school administration, leadership, and management: does it affect the trust levels' of stakeholders? *International, Journal of Educational Leadership Preparation*, Volume 1 Issue 2 2006, p. 2
- Goksoy, S.,(2014). Participation of teachers in school administration and their organization citizen behavior, *International Journal of Humanities and Social Science*, Volume 4 Issue 7 2014, p. 171-182
- Shagholi, R., Abdolmalki, R., &Moayedi, A.A. (2011). New approach in participatory management, concept and applications, *Procedia Social and Behavioral Sciences*.
- Toulabi, Z., Raoufi, M., &Allahpourashraf, Y. (2013). The relationship between teachers' happiness and quality of work life, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*.
- Yamane, T. (1973).*Statistics: An Introductory Analysis: Third edition*, New York; Harper & Row Publication.